

PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO KOKYBĖ: SAMPRATA IR ESMINIAI VADYBOS ASPEKTAI

Ramunė Burškaitienė, Margarita Vilkonienė
Šiaulių universitetas

Įvadas

Pasaulio švietimo forumas „Dakaro veiksmų plane“ (2000) kokybę pripažino pirmaeilium tikslu, įgyvendinant „Švietimo visiems“ strategiją, o Barcelonoje posėdžiavusi Europos viršūnių taryba suformulavo tikslą – iki 2010 m. užtikrinti, kad Europos švietimo ir mokymo sistemos būtų kokybės pavyzdys visam pasauliui (Michel, 2003). Kokybei vis daugiau dėmesio skiria ir Lietuvos švietimo politika. LR ŠMM deklaravo švietimo kokybę kaip vieną iš švietimo reformos prioritetų ir numatė nemažai ugdymo modernizavimo ir švietimo kokybės kėlimo priemonių (Švietimo reformos rezultatai, 2005). Švietimo kokybę reglamentuoja *Vaiko teisių konvencija* (1990, 29 str.), naujausias *LR Švietimo įstatymas* (2003, 37, 46 str.), *Mokyklų tobulinimo programa* (2002) bei *Lietuvos nacionalinis švietimo forumas* (2004 a, 2004 b).

Pastaruoju metu visuomenėje vis aktyviau diskutuojama apie ikimokyklinio ugdymo įstaigos kokybinius pokyčius ir jų rezultatus¹. Švietimo ir mokslo ministerija parengė ikimokyklinio turinio kaitą apibūrinantį dokumentą (*Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašas*, 2005 m. balandžio 18 d. Nr. ISAK-627), o Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo turinio ekspertų komisija sudarė *Metodines rekomendacijas ikimokyklinio ugdymo programai rengti* (2004), kuriose apibrėžta moderni ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo kokybės užtikrinimo sistema.

Priešmokyklinio ugdymo sistemos valdymo procesas buvo nagrinėjamas daugelio užsienio ir Lietuvos mokslininkų (Juodaitytė, 2003; Rinaldi, 2005; Earquhar, Fitzsimons, 2008; Ruzėvičius, 2006; Jackūnas, 2006; Purvaneckienė, 2005; Dunn, 2006; Vaicekauskienė, 2007; cit. Neifachas, 2008). Skirtingus priešmokyklinio ugdymo aspektus Lietuvoje tyrinėjo A. Juodaitytė (2002), S. Glebuviene, O. Monkevičienė, A. Tarasovienė, K. Stankevičienė (2003), G. Purvaneckienė (2005), D. Malinauskienė (2006), S. Neifachas (2007 b) ir kiti. Minėtų mokslininkų idėjos skatina naujų ugdymo koncepcijų plėtotę.

¹ Šiame straipsnyje ikimokyklinio ugdymo įstaiga traktuojama, kaip įstaiga, realizuojanti tiek ikimokyklinio, tiek priešmokyklinio ugdymo programas, o ikimokyklinis ugdymas – kaip ugdymas, apimantis ir 5–6 (7) metų vaikų ugdymą.

Todėl itin svarbus tampa vaiko santykis su ikimokyklinio ugdymo įstaiga kaip ugdymo(-si) aplinka bei socializacijos institutu, nes čia realizuojamu ugdymo turiniu ir įgyjamomis kompetencijomis formuojasi ugdytinio socialinė patirtis. Kaip teigia S. Neifachas (2007 b), minėtasis santykis suponuoja mokslinę problemą: Koks ugdymo turinys atliepia vaiko (ugdytinio) poreikius? Ar ugdymo procese užtikrinama ugdymo kokybė? Tačiau, kaip pabrėžia V. Lamanuskas (2004 a, b), su švietimo / ugdymo kokybe susijusius klausimus nėra paprasta nagrinėti. Minėto autoriaus teigimu, *kokybės efektyvumas priklauso nuo pačios kokybės sampratos*. Čia verta pabrėžti, kad tiek minėtuose mokslininkų darbuose, tiek ir išvardintuose švietimo dokumentuose, kalbant apie priešmokyklinio ugdymo kokybę, daugiausia dėmesio skiriama priešmokyklinio ugdymo programą realizuojančio pedagogo veiklos pobūdžiui, jo asmeninems ypatybėms, ugdymo proceso modeliavimui, tačiau per mažai gilinamasi į priešmokyklinio ugdymo kokybę. Be to, anot S. Neifaho (2007 b; 2008), priešmokyklinio ugdymo valdymo sistemos funkcijų darnos raiška Lietuvos švietimo politikos strateginio valdymo kryptyse analizuojama gana fragmentiškai, nagrinėjami tik atskiri elementai ir perspektyvos. Tokia situacija gali būti priežastis to, kad ikimokyklinių įstaigų praktikoje kokybės ir jos valdymo problemos realizuojamos gana sunkiai, o priešmokyklinio ugdymo specialistai jas sprendžia atskirai nuo bendrųjų kokybės ir ugdymo klausimų.

Tyrimo tikslas – apibrėžti priešmokyklinio ugdymo kokybės sampratą bei išskirti esminius priešmokyklinio ugdymo kokybės vadybos aspektus.

Tyrimo uždaviniai – išanalizuoti priešmokyklinių ugdymą reglamentuojančius dokumentus bei mokslinės informacijos šaltinius; autorių pateiktuose skirtinguose priešmokyklinio ugdymo kokybės apibrėžimuose išskirti bendrus minėtosios sampratos komponentus; išanalizuoti mokslinę informaciją kokybės valdymo, kokybės vadybos, ugdymo kokybės vadybos aspektais.

Tyrimo metodika: priešmokyklinių ugdymą reglamentuojančių dokumentų turinio analizė, mokslinės informacijos šaltinių analizė, lyginamoji analizė, sisteminė analizė.

Priešmokyklinio ugdymo kokybės samprata

Mokslinės informacijos šaltinių analizė parodė, kad, apibrėžiant **kokybės** sąvoką, egzistuoja dvi tradicinės priegios: vadybinė ir konstruktyvi. Remiantis pirmąja, *kokybė suvokiama kaip produkto ar paslaugos savybių atitiktis kliento poreikiams*. Remiantis antrąja, konstruktyvia priega, *kokybė – produktas ar paslauga be defektų ar nuokrypių*. Pastaraisiais metais mokslinėje literatūroje aptinkama įžvalgų, kad bendroji kokybės reikšmė transformuojasi į socialinės ir humanitarinės sistemos kokybės reikšmę. Galima manyti, kad, apibrėžiant kokybės sampratą, formuojasi nauja, *sisteminė priega*, kuria remiantis yra teigiama, kad *gyvenimo kokybė, visuomenės kokybė ir ekonomikos kokybė jungiasi į bendrą sąveikaujančią sistemą, kurios bendras komponentas yra žmogaus gyvenimo kokybė. Dėl minimos priežasties šios sistemos vystymosi (dinamikos) pagrindu tampa ugdymo kokybė* (Dencik, 2005; Cyбетто, 2006; Neifachas, 2007 b).

Kokybės mokslas **ugdymo kokybę** traktuoja kaip *procesą (veiklos) kokybės ir rezultato kokybės vienvė*. L. Jovaiša (1993) yra pateikęs gana abstrakčią ugdymo kokybės sampratą: „...tai esminis procesų, daiktų ir reiškinių apibrėžtumas, apibūdinantis jų visybinį skirtumą nuo kitų objektų, žymintis daiktų esmę“. S. Neifacho (2004) teigimu, ugdymo kokybė – *sąlyginė sąvoka, kurios prasmė glaudžiai susijusi su tam tikrais visuomenės (pedagogų, vaikų, tėvų, švietimo vadybininkų, vietos valdžios atstovų, vyriausybės, aukštojo mokslo įstaigų ir pan.) ar konkrečiaus žmogaus poreikiais, reikalavimais bei lūkesčiais*. Minėtas autorius siūlo ugdymo kokybę apibrėžti kaip *ugdymo proceso ir rezultato savybių, lemiančių ugdymo orientaciją į socialinių tikslų realizavimą, asmenybės išsimokslinimą, socialinių, psichinių ir fizinių savybių raišką, visumą* (Neifachas, 2007 b).

Akivaizdu, kad priešmokyklinis ugdymas yra švietimo sistemos posistemė, nuo kurios vystymosi pobūdžio ir rezultato priklauso visos sistemos kokybė. Remiantis tuo, galima teigti, kad **priešmokyklinio ugdymo kokybės samprata** glaudžiai siejasi su bendrojo ugdymo kokybe, kuri traktuojama kaip „sutartinių vertės požymių visuma, rodanti, koku laipsniu, būdais bei priemonėmis švietimo įstaiga pasiekia savo paskirčiai būdingų nacionalinės švietimo sistemos ugdymo tikslų, tenkina ugdytinių poreikius, padeda pasiekti moksleiviams asmenybės brandos, geba valdyti procesus ir sąlygas“ (Bendrojo lavinimo mokyklos vidaus audito metodika, 2002, p. 11). Nacionalinės švietimo sistemos priešmokyklinio ugdymo tikslas, kaip visuomenės lūkestis dėl priešmokyklinio ugdymo kokybės, atsispindi *Bendrojoje priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programoje*

(2002), kurioje nurodoma, kad priešmokyklinio ugdymo siekiamybė – *padėti vaikui įgyti kasdieniam gyvenimui bei sėkmingam ugdymui(si) mokykloje, o taip pat ir mokymui(si) visą gyvenimą būtinų kompetencijų*.

Prieš apibrėžiant priešmokyklinio ugdymo kokybės sampratą, verta akcentuoti ugdymo specifiką ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje:

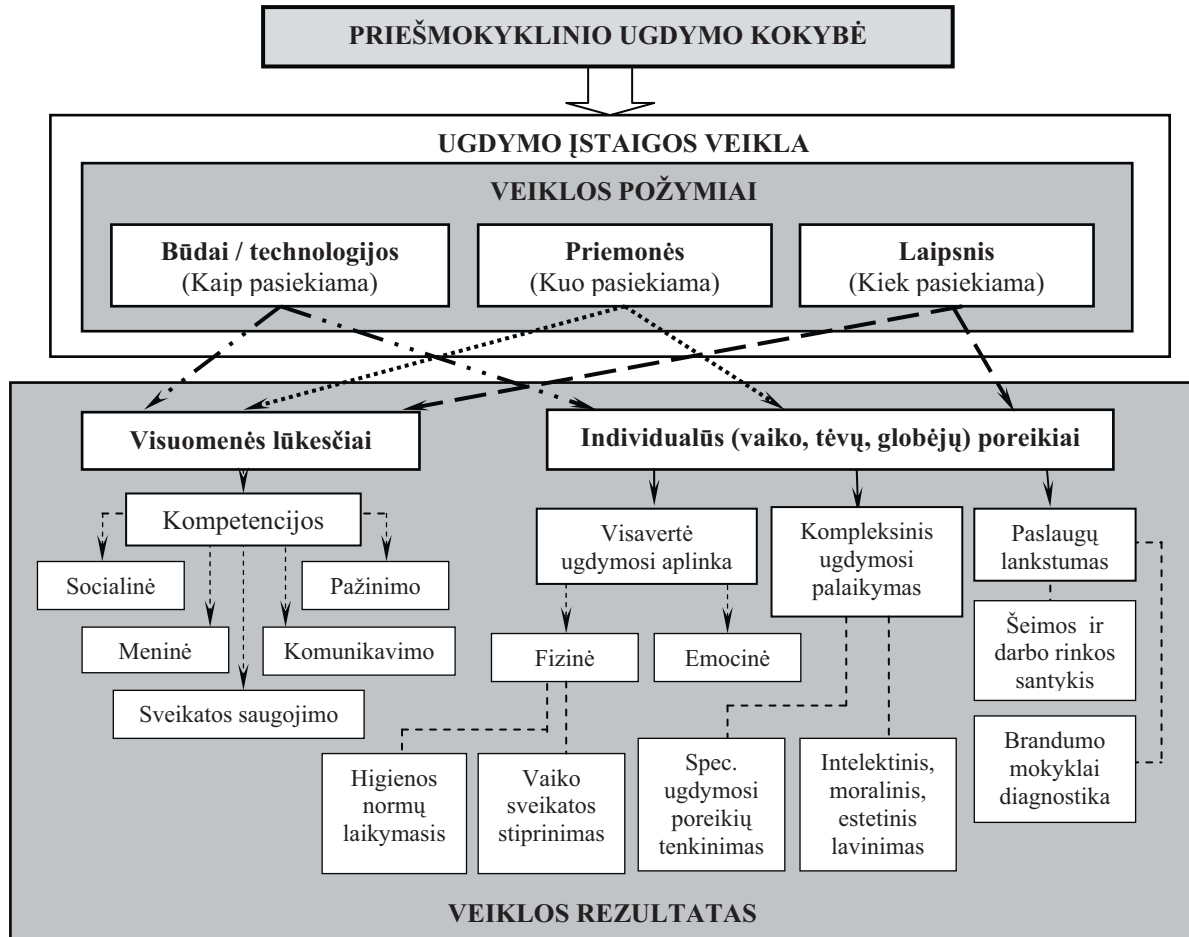
- Ugdymo specifika susijusi su kitokiu ugdymo turiniu, todėl ugdymo kokybės valdymas prasideda nuo saugumo užtikrinimo, sveikatinimo funkcijų planavimo ir organizavimo, vaiko maitinimo, priežiūros, medicininio aptarnavimo. Čia išvardintieji momentai tampa vaiko kokybiško fizinio ir dvasinio vystymosi pagrindu.
- Kalbant apie priešmokyklinį ugdymą, būtina suprasti, kad ugdytinio asmenybės branda šiame amžiaus tarpsnyje gali būti apibūdinama ne konkrečiomis žiniomis ar išsilavinimu, o tam tikru lygiu išugdytomis vaiko kompetencijomis.
- Šiandieninio švietimo kaita bei paradigminių nuostatų transformacija leidžia į vaiko vystymąsi pažvelgti kaip į savaiminį mokymosi visą gyvenimą pradmenų formavimosi procesą, o vystymosi normatyvai persiorientuoja į vystymosi kaip normos supratimą.
- Teigiamą vaikų socializaciją skatina bei pagrindines priešmokyklinio amžiaus vaiko kompetencijas formuoja ne tik turiningas, bet ir saugus vaiko ugdymas bei nenutrūkstama pedagogo ir vaiko sąveika ugdymo(si) procese.
- Priešmokyklinio ugdymo problemos susiję ne tiek su vaiko sveikata ar jo priežiūra, kiek su intelektualiniu, moraliniu bei estetiniu vaiko lavinimu. Tai reikalauja iš priešmokyklinio ugdymo pedagogų įsisavinti lanksčią psichinių, dvasinių bei intelektualinių vaiko asmenybės savybių subrendimo diagnostiką, kuria remiantis planuojamos tolimesnės ugdymo paslaugos (remtasi Neifachu, 2007 b).

Išvardytieji specifiniai veiksniai įprasmina bei sujungia visas šiuolaikines konceptualias idėjas, kurių pagrindu formuojasi priešmokyklinio ugdymo kokybės vadybos modelis. Šio modelio ašis – vaikas ir jo interesus bei poreikius atitinkantis priešmokyklinio ugdymo turinys. *Bendrojoje priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programoje* (2002) bei *Bendrosios programose ir išsilavinimo standartuose* (2003) deklaruojami priešmokyklinio ugdymo turinio sudarymo principai – *vertybinių nuostatų ugdymas, socialinis kultūrinis kryptingumas, prieinamumas, integralumas, testinumas* – taip pat rodo vienareikšmę ugdymo turinio *orientaciją į individualius ugdytinio poreikius*.

Remiantis anksčiau pateikta bendrojo ugdymo kokybės samprata, mokslinė literatūra bei švietimo

dokumentais, deklaruojančiais priešmokyklinio ugdymo tikslą, uždavinius bei ugdymo turinio sudarymo principus, galima teigti, kad *priešmokyklinio ugdymo kokybė – tai sutartinių veiklos požymių visuma, rodanti, koku laipsniu, būdais ir priemonėmis yra pasiekiami nacionalinės švietimo sistemos tiks-*

lai, tenkinantys suinteresuotos visuomenės dalies poreikius, bei kaip (kokiais būdais, kaip saugiai), kokiomis priemonėmis ir koku laipsniu yra įgyvendinami konkrečios ugdymo įstaigos tikslai, vienareikšmiai nukreipti į individualių suinteresuotų asmenų poreikių tenkinimą (1 pav.).

1 pav. Priešmokyklinio ugdymo kokybės samprata

Priešmokyklinio ugdymo kokybės vadybos aspektai

Prieš pradėdant analizuoti esminius priešmokyklinio ugdymo kokybę laiduojančius veiksnus, reiktų apibrėžti, apie ką bus kalbama: kokybės valdymą ar vadybą. *Valdymas, vadovavimas, vadyba* – tarpusavyje susijusios sąvokos, tačiau atlikta mokslinės literatūros šaltinių analizė leidžia teigti, kad šiuo metu dar nėra bendros, visuotinai priimtos vadybos, vadovavimo, valdymo apibrėžties.

Daugelio mokslininkų nuomone, *valdymas – organizacijos narių darbo planavimas, organizavimas, vadovavimas ir kontrolė; visų organizacijos išteklių panaudojimas iškeltiems organizacijos tikslams siekti*. Paprasčiau kalbant, valdymas – sąmoningas ir nuolatinis organizacijos „formos palaikymas“ (Barczyk, 1999; Kaziliūnas, 2006; Mikulis, 2007; Stoškus, 2002; Stancikas, Bagdonienė, 2004). S. Ne-

ifachas (2006) teigia, kad valdytojas (tas, kuris užsiima valdymu) turi aukštesnių institucijų jam suteiktą formalų galių, t. y. valdo vadovaudamasis aukštesnių institucijų nurodymais ir vykdo jų sprendimus.

Vadyba – gana plati sąvoka, apimanti įvairius administravimo, lyderiavimo, pedagoginio vadovavimo aspektus. Mokslinėje literatūroje ši sąvoka taip pat nusakoma skirtingai. Labiausiai paplitęs ir pripažintas apibūdinimas – *vadyba yra mokslas apie planavimo, organizavimo, motyvavimo ir kontrolės funkcijas socialinėse organizacijose*. Edukologinėje literatūroje aptikta vadybos apibrėžimų, akcentuojančių vadybą, kaip kolektyvinę veiklą: *vadyba – tai veikla, kuria organizuotai siekiama užsibrėžtų švietimo sistemos ir atskirų švietimo organizacijų tikslų* (Želvy, 2001; Богачек, 2006). Pastarasis apibrėžimas antrina ir priešmokyklinio ugdymo kokybės sampratoje pateiktam teiginiui, kad priešmokyklinio ugdymo kokybė yra *sutartinių veiklos požymių visuma*. Dėl

kokybės vertinimo kriterijų tariamasi konkrečioje švietimo įstaigoje ir tuo užsiima joje dirbančių pedagogų kolektyvas. Šiame darbe vartojama *kokybės vadybos*, kuri yra kiekvienos organizacijos vadybos sudėtinė dalis, definicija.

Nuo tradicinės vadybos *kokybės vadyba* pirmiausia tuo ir skiriasi, kad pastarajai būdingas visų *darbuotojų, paslaugos teikėjų ir vartotojų integravimas į vieną junginį*. Šis procesas pagrįstas dviem principais:

- kokybės vadyba yra gebėjimas, būdingas visiems organizacijos darbuotojams;
- kokybės vadyba yra ne atsitiktinis, bet valdomas procesas (remiantis Barczyk, 1999; Stoškus, 2002; Kaziliūnas, 2006).

Tarptautiniuose visuotinės kokybės vadybos standartuose deklaruojamas *nenutrūkstamas* kokybės vadybos procesas: planavimas, vykdymas, analizė, tobulinimas, planavimas ir t. t. (Applying ISO 9000..., 1996). Pasaulyje gerai žinomi švietimo teorijų kūrėjai D. H. Hargreaves ir D. Hopkins (1989)

teigia, kad analogiškas kokybės vadybos ciklas gali būti vykdomas ir mokyklos veikloje.

V. Mikoliūnienė (2002) siūlo priešmokyklinio ugdymo įstaigoje vykdyti šiuos kokybės vadybos etapus: planavimą, organizavimą, vadovavimą bei kontrolę. Atsižvelgiant į tai, kad pastaruoju metu Lietuvos mokyklose sąvoka „kontrolė“ yra nepopuliari ir gali žadinti neigiamas pedagogų nuostatas, verta kokybės valdymo kontrolės akcentą perkelti į nuolatinį vertinimą, be kurio neįmanomas priešmokyklinio ugdymo kokybės laidavimas. Kadangi jau minėtuose ISO standartuose pabrėžiama, kad kokybės vadybos procesas yra nepertraukiamas (cikliškas), tai skatina kalbėti ir apie įstaigos veiklos tobulinimą.

Remiantis jau minėtais kokybės vadybos principais bei edukologine literatūra, galima dar kartą pabrėžti, jog priešmokyklinio ugdymo kokybės vadyba yra vienas iš priešmokyklinio ugdymo įstaigos darbuotojų veiklos barų. 1 lentelė iliustruoja, kaip kiekvienas ugdymo kokybės vadybos etapas reiškiasi praktinėje priešmokyklinio ugdymo pedagogo veikloje.

1 lentelė. *Kokybės vadybos etapų raiška praktinėje priešmokyklinio ugdymo pedagogo veikloje**

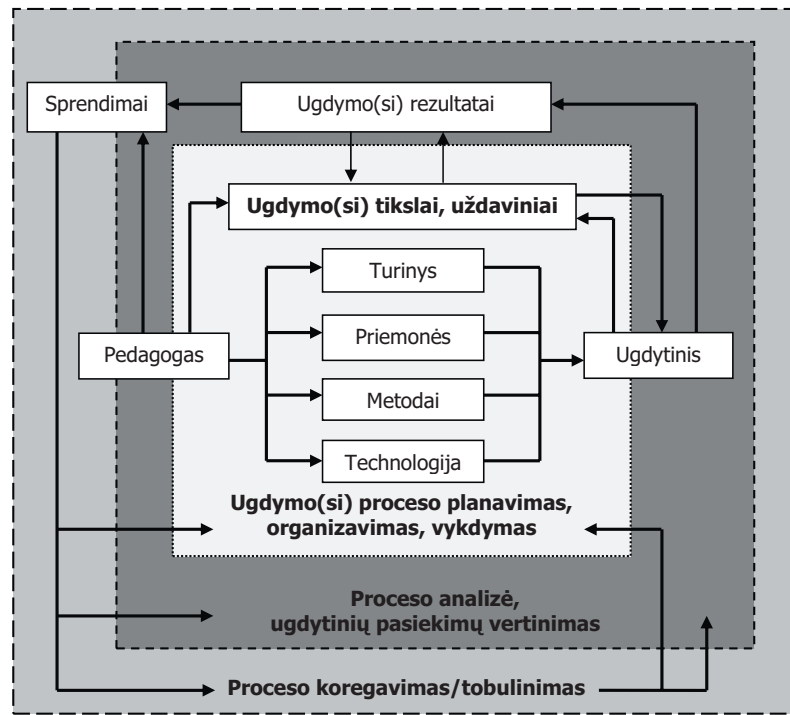
Planavimas	Organizavimas	Vadovavimas	Vertinimas	Veiklos tobulinimas
Ugdymo poreikių nustatymas	Grupių kūrimas	Veiklos inicijavimas, inspiracija	Vertinimo kriterijų nustatymas	Pokyčių inicijavimas
Tikslų ir uždavinių apibrėžimas	Užduočių ir resursų paskirstymas	Grupių ir numatytų užduočių derinimas	Grižtamojo ryšio koordinavimas	
Metodų, formų parinkimas	Įgaliojimų paskirstymas	Motyvavimas	Informacijos apie esamus ar galimus pasiekimus teikimas	Veiklos pristatymas ir propagavimas
Veiklos planų sudarymas	Tarpusavio ryšių / sąveikos nustatymas	Veiklos koordinavimas		
Rezultatų numatymas	Atsakomybės nustatymas	Papildomos informacijos teikimas	Pasiektų rezultatų matavimas	Koreguotų veiksmų atlikimas
	Veiklos įgyvendinimas	Kūrybiškumo ugdymas		

*Lentelė sudaryta remiantis V. Mikoliūniene (2002) bei Bendrojo lavinimo mokyklos vidaus audito metodika (2002)

Čia išsakytas mintis patvirtina kai kurių mokslininkų įžvalgos, kad sistemingų pastangų keisti mokymosi sąlygas daugelyje švietimo įstaigų galutinis tikslas – efektyvesnis švietimo tikslų įgyvendinimas – neatsiejamas nuo pedagogų. Todėl pastaruoju metu didėja pedagogų su aukšto lygio vadybinėmis kompetencijomis poreikis. Mokslinės literatūros analizė leidžia teigti, kad šiuolaikinėje mokykloje formuojamas naujas vadybos atstovas – mokytojas (Čiužas, Briedis, Adaškevičienė, 2005; Neifachas, 2006; Богачек, 2006). Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, galima teigti, kad priešmokyklinio ugdymo kokybės problemas greičiausiai ir efektyviausiai gali

išspręsti pedagogai kartu su ugdytiniais kasdieninėje veikloje.

Sprendžiant ugdymo kokybės klausimą šiuolaikinės ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigos kasdieninėje veikloje, į ugdymo(-si) tikslų bei uždavinių, turinio, metodų, priemonių, ugdymo(-si) proceso organizavimo, ugdymo(-si) proceso vertinimo ir koregavimo visumą žiūrima kaip į nuolat kintančią ir atsinaujinančią sistemą (2 pav.). Čia išvardytieji ugdymo kokybės užtikrinimo elementai yra glaudžiai susiję ir veikia vieni kitus (Neifachas, 2006; Vilkonienė, 2007).

2 pav. Ugdymo kokybės vadybos momentai priešmokyklinio ugdymo procese

Kaip matyti iš 2 pav., kokybės siekiantis mokytojas, planuodamas procesą, iškelia ugdymo tikslus, formuluoja į pamatuojamą galutinį ugdymo(-si) rezultatą orientuotus ugdymo(-si) uždavinius, parenka ugdymo(-si) turinį, numato ugdymo(si) priemones, metodus bei technologijas. Ši veikla sudaro sąlygas ugdytiniams įgyvendinti numatytus uždavinius ir sąlygoja jų ugdymo(-si) rezultatus, kuriuos ugdytojas nuolat vertina. Vaikų ugdymo(-si) rezultatai lemia pedagogo sprendimus dėl tolesnio ugdymo(-si) proceso: kai kada jis koreguojamas (pergalvojami ugdymo(-si) tikslai ir uždaviniai, parenkamos kitos priemonės, taikoma kita ugdymo technologija ir pan.), kai kada pereinama prie naujo ugdymo(-si) proceso etapo (keliami nauji tikslai ir uždaviniai, numatomas turinys, parenkamos priemonės, metodai bei technologijos, apgalvojamas proceso bei ugdytinių pasiekimų vertinimas). Šioje sistemoje sunku išskirti esminius momentus. Kiekvienas ugdytojo žingsnis yra labai svarbus siekiant ugdytinių emocinio, psichologinio, intelektualinio brandumo bei sėkmingo mokymosi bendrojo lavinimo mokykloje starto.

Išvados

1. Aiškiai apibrėžta, konkrečiam ugdymo kontekstui pritaikyta priešmokyklinio ugdymo kokybės samprata yra vienas iš esminių priešmokyklinio ugdymo kokybę laiduojančių veiksnių.
2. Priešmokyklinio ugdymo kokybė – tai sutartinių veiklos požymių visuma, rodanti, koku laipsniu, būdais ir priemonėmis pasiekiami nacionalinės švietimo sistemos tikslai, tenkinantys suinteresuotos visuomenės dalies poreikius, bei kaip

(kokiais būdais, kaip saugiai), kokiomis priemonėmis ir koku laipsniu yra įgyvendinami konkrečios ugdymo įstaigos tikslai, vienareikšmiai nukreipti į individualių suinteresuotų asmenų poreikių tenkinimą.

3. Svarbiausi priešmokyklinio ugdymo kokybės vadybos aspektai:

- priešmokyklinio ugdymo kokybės vadyba apima keletą etapų: planavimą, organizavimą, vadovavimą bei vertinimą, kuris glaudžiai siejasi su veiklos tobulinimu;
- priešmokyklinio ugdymo kokybės vadyba yra vienas iš priešmokyklinio ugdymo įstaigos pedagogų veiklos barų;
- priešmokyklinio ugdymo kokybę užtikrinantys elementai – ugdymo(-si) tikslai bei uždaviniai, turinys, metodai, priemonės, ugdymo(-si) proceso organizavimas, ugdymo proceso vertinimas ir koregavimas – sudaro visumą, į kurią turėtų būti žiūrima kaip į nuolat kintančią ir atsinaujinančią sistemą, kurios elementai yra artimai susiję ir veikia vieni kitus.

Literatūra

1. *Applying ISO 9000 Quality management systems*, 1996. Geneva.
2. Barczyk C. C., 1999, *Visuotinės kokybės vadyba*. Vilnius.
3. *Bendroji priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programa*, 2002. Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras.
4. *Bendrosios programos ir išsilavinimo standartai*, 2003. Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras.

5. *Bendrojo lavinimo mokyklos vidaus audito metodika*. I dalis, 2002. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
6. Čiužas R., Briedis M., Adaškevičienė V., 2005, Europinės švietimo dimensijos kaip pedagogų kvalifikacijos tobulinimosi veiksnys Lisabonos strategijos kontekste. *Mokytojų ugdymas*. Mokslo darbai. Nr. 4. P. 16–23.
7. *Dakaro veiksmų planas. Švietimas visiems* [žiūrėta 2008-09-20]. Prieiga per internetą: <<http://www.unesco.lt/?page=409>>.
8. Dencik L., 2005, Kaip vaikai įsisavina postmoderniojo gyvenimo kokybę. *Demokratiškos pedagogikos matai*. Vilnius: Ciklonas. P. 80–90.
9. Hargreaves D. H., Hopkins D., 1998, *Planning for School Development*. London: Department of Education and Science.
10. *Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2007–2012 metų programa*, 2007. <<http://www.smm.lt/ugdymas/docs/ikimokyklinis/2007-09-19-1057.pdf>>.
11. Glebuviene V. S., Monkevičienė O., Tarasonienė A., Stankevičienė K., 2003, *Priešmokyklinio amžiaus vaikų (5–6 (7) m.) kokybiško ugdymo(si) veiksniai ir kriterijai*. Galutinė mokslinė ataskaita. [žiūrėta 2008-02-11]. Prieiga per internetą: <[gttp://www.vpu.lt/bibl/elvpu/Priesmokyklinio_amziaus_vaiku_kokybisko_ugdymosi_veiksniai_kriterijai_moksinis_tyrimas_2003.pdf](http://www.vpu.lt/bibl/elvpu/Priesmokyklinio_amziaus_vaiku_kokybisko_ugdymosi_veiksniai_kriterijai_moksinis_tyrimas_2003.pdf)>.
12. Jovaiša L., 1993, *Pedagogikos terminai*. Kaunas.
13. Juodaitytė A., 2002, *Socializacija ir ugdymas vaikystėje: socialinis-educacinis aspektas*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
14. Kaziliūnas A., 2006, *Kokybės analizė, planavimas ir auditas*. Vilnius: Mykolo Riomerio universiteto Leidybos centras.
15. Lamanauskas V., 2004 a, Šalies švietimo kokybė kaitos kontekste. *Lietuvos aidas*, 2004, sausio 15. P. 3.
16. Lamanauskas V., 2004 b, *Švietimo monitoringo įvadas*. Šiauliai.
17. LR Seimo nutarimas „Dėl Valstybės ilgalaikės strategijos patvirtinimo“ Nr. IX-1187 (2002-11-12). *Valstybės žinios*, 2002. Nr. 113-5029.
18. *Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas*. Nr. IX-1630, 2003-06-17, Žin., 2003. Nr. 63-2853 (2003-06-28).
19. Malinauskienė D., 2006, Priešmokyklinio ugdymo pakopos svarba vaikų socialinės kompetencijos ugdymui. *Socialinis darbas*. Mokslo darbai. Nr. 5 (1). P. 116–122. /ISSN 1648-4789/.
20. Michel A., 2003, *Standartų gerinimas: diskusijos ir realybė. Švietimo sistemos pokyčių standartai ir strategijos*. Trečiasis Prahos forumas, skirtas švietimo reformoms Europoje: kokybės gerinimas, vizija ir realybė [žiūrėta 2008-09-22]. Prieiga per internetą: <<http://www.google.lt/search?g>>.
21. Mikoliūnienė V., 2002, *Vadybos abėcėlė praktinėje pedagogo veikloje*. Vilnius: PPRC rotaprintas.
22. Mikulis J., 2007, *Pažangūs vadybos principai. Visuotinė kokybės vadyba*. Vilnius: Ciklonas
23. *Mokyklų tobulinimo programa, skirta Lietuvos Tūkstantmečiui* [žiūrėta 2008-03-10]. Prieiga per internetą: <<http://www.smm.lt>>.
24. *Nacionalinis švietimo forumas (a): steigiamosios konferencijos Rezoliucija* [žiūrėta 2004-09-20]. Prieiga per internetą: <<http://www.unesco.lt/?page=377>>
25. *Nacionalinis švietimo forumas (b): Lietuvos „Švietimo visiems“ veiksmų planas* [žiūrėta 2004 09 20]. Prieiga per internetą: <<http://www.forumas.smm.lt/doksvplanas.html>>.
26. Neifachas S., 2004, Šiuolaikinės mokyklos ugdymo kokybės valdymo problema: teorinė prakseologinė eksplikacija. *Jaunųjų mokslininkų darbai*. Šiauliai. Nr. 3. P. 91–95.
27. Neifachas, S. (2006). *Pedagoginio vadovavimo kompetencija. Ugdymo strateginės veiklos gairės*. Vilnius: Ciklonas.
28. Neifachas S., 2007 b, *Priešmokyklinio ugdymo kokybės vadyba: vadovavimas ugdymo programos rengimo strategijai*. Vilnius: Ciklonas.
29. *Priešmokyklinio ugdymo turinio įgyvendinimas. Metodinės rekomendacijos*, 2004. Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras.
30. Purvaneckienė G., 2005, Švietimo politika ir vadyba. Švietimo politika ir ikimokyklinio bei priešmokyklinio ugdymo plėtra. *Acta pedagogica Vilnensia*. Vilnius: VPU leidykla. Nr. 15. P. 176–187.
31. Stancikas E. R., Bagdoniene D., 2004, *Visuotinės kokybės vadybos metodų taikymas organizacijoje*. Kaunas.
32. Stoškus S., 2002, *Bendrieji vadybos aspektai*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
33. Švietimo reformos rezultatai. [žiūrėta 2008 10 01] Prieiga per internetą: <<http://www.pedagogika.lt/puslapis/svietimas/Iletapas.pdf>>.
34. Vaiko teisių konvencija. [žiūrėta 2005-04-09]. Prieiga per internetą: <http://www.hrmi.lt/downloads/structure/VAIKO_TEISIU_KONVENCIJA.pdf>.
35. *Valstybės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatos*. (2003). [žiūrėta 2008-02-11]. Prieiga per internetą: <http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/strategija2003-12.doc>.
36. Vilkonienė M., 2007, *Bendrojo išsilavinimo kokybė: samprata, problematika, praktika*. Vilnius: Ciklonas.
37. Želvys R., 2001, *Švietimo vadyba ir kaita*. Vilnius: Garnelis.
38. Богачек И. А., 2006, Особенности методологии менеджмента развития образования в XXI веке. *Менеджмент XXI века: управление образованием. Сборник научных статей по материалам VI Международной научно-практической конференции*. Санкт Петербург. С. 17–18.
39. Субетто А. И., 2006, Социальный менеджмент качества образования в контексте качественной экономики и качественно регулируемого рынка. *Менеджмент XXI века: управление образованием. Сборник научных статей по материалам VI Международной научно-практической конференции*. Санкт Петербург. С. 7–16.

QUALITY OF PRE-SCHOOL EDUCATION: CONCEPT AND ESSENTIAL MANAGERIAL ASPECTS

Ramunė Burškaitienė, Margarita Vilkonienė

Summary

When making decisions on ensuring the quality of education it is important to realize that management of quality of pre-school education is one of the fields of activities of pedagogues of a pre-school education institution. Problems of quality of pre-school education should be collectively tackled with in daily activities of a modern institution implementing a pre-school education program.

Elements that ensure quality of pre-school education – aims and objectives of (self)education, its contents, methods, means, organization of process of (self)education, assessment and correction of process of education comprise the whole that should be regarded as a constantly changing and renewable system, the elements of which are closely related and influence each other. It is difficult to single out essential moments in this system. Every step of an educator is very important when pursuing emotional, psychological, intellectual maturity of educatees and their successful start of learning at a comprehensive school.

Keywords: pre-school education, management of quality of pre-school education, ensuring of quality of pre-school education, quality ensuring system.

PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO KOKYBĖ: SAMPRATA IR ESMINIAI VADYBOS ASPEKTAI

Ramunė Burškaitienė, Margarita Vilkonienė

Santrauka

Pastaruoju metu visuomenėje vis aktyviau diskutuojama apie ikimokyklinio ugdymo įstaigos kokybinius pokyčius. Tačiau tiek švietimo dokumentuose, tiek moksliniuose tyrimuose, kalbant apie priešmokyklinio ugdymo kokybę, daugiausia dėmesio skiriama priešmokyklinio ugdymo programą realizuojančio pedagogo veiklos pobūdžiui, jo asmeninoms ypatybėms, ugdymo proceso modeliavimui, ir per mažai gilinamasi į priešmokyklinio ugdymo kokybę. Šio tyrimo tikslas – apibrėžti priešmokyklinio ugdymo kokybės sampratą bei išskirti esminius priešmokyklinio ugdymo kokybės vadybos aspektus.

Tyrimo metu atlikta priešmokyklinį ugdymą reglamentuojančių dokumentų ir mokslinės informacijos šaltinių analizė, kurios pagrindu apibrėžta priešmokyklinio ugdymo kokybės sąvoka, apibendrinanti skirtingų autorių pateiktas sampratas.

Prasminiai žodžiai: priešmokyklinis ugdymas, ugdymo kokybė, ugdymo valdymas, ugdymo kokybės vadyba.

Įteikta 2009-04-27